

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ І СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “СУБ’ЄКТИВАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ” У СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

developing educators’ digital competence: Analytical review]. Kyiv. Retrieved February 2, 2026, from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746812> [in Ukrainian].

17. Baskara, F.X.R. (2023). The Promises and Pitfalls of Using Chat GPT for Self-Determined Learning in Higher Education: An Argumentative Review. *Prosiding Seminar Nasional Fakultas Tarbiyah Dan Ilmu Keguruan IAIM Sinjai*, (2), pp. 95–101. DOI: <https://doi.org/10.47435/sentikjar.v2i0.1825> [in English].

18. Fujiono, F., Sakhiyya, Z. & Trisanti, N. (2025). The Students’ Perceptions of Artificial Intelligence (AI) in Higher Education: A Systematic Literature Review. *The Proceedings of English Language Teaching, Literature, and Translation*, 14, 182–195. Retrieved February 2, 2026, from <https://proceeding.unnes.ac.id/elt/article/view/4663/4279> [in English].

19. Hualpa, J.J., Flores Arocutipa, J.P., Panduro, W.D., Huete, L.C., Flores Limo, F.A., Herrera, E.E. & Hernández Hernández, F.A. (2023). Exploring the ethical considerations of using Chat GPT in university education. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*, 11(4), pp. 105–115. DOI: <https://doi.org/10.21533/pen.v11i4.3770> [in English].

20. Luo, X. & Lin, Y. (2024). Graduate Student Digital Literacy Promotion Pathway Driven by AIGC. *Journal of*

Library and Information Science in Agriculture, 36(9), pp. 70–77. DOI: <https://doi.org/10.13998/j.cnki.issn1002-1248.24-0596> [in English].

21. Prananta, A.W., Megahati, S., Susanto, N. & Raule, J.H. (2023). Transforming Education and Learning through Chat GPT: A Systematic Literature Review. *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, 9(11), pp. 1031–1037. DOI: <https://doi.org/10.29303/jppipa.v9i11.5468> [in English].

22. Sylenko, Y. (2024). Individualization of independent work in the professional training of future teachers: An experimental study. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”*, 10(1), pp. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2024.68> [in English].

23. Uygun, E. (2026). Clashing AIs: Artificial Intelligence Literacy and Academic Integrity in an EFL Context. *Journal of Academic Ethics*, 24(1). DOI: <https://doi.org/10.1007/s10805-025-09676-2> [in English]

Стаття надійшла до редакції: 12.02.2026

Прийнято до друку: 20.03.2026

Опубліковано: 14.04.2026

УДК 378.016:811.111

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.352043>

Марина Вишнеvsька, доцент КНУТД,
доцент кафедри філології та перекладу
Київського національного університету технологій та дизайну,
аспірант відділу дидактики
Інституту педагогіки НАПН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1536-9102>

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ І СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “СУБ’ЄКТИВАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ” У СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття присвячена теоретичному аналізу змісту і сутності поняття суб’єктивності іношомовної підготовки студентів у сучасному науково-педагогічному дискурсі. Визначено міждисциплінарний характер цього поняття та уточнено його педагогічне розуміння як процесу розвитку суб’єктності студента в іношомовному навчанні. Обґрунтовано доцільність використання концепту learner agency для окреслення активної, автономної та відповідальної ролі здобувача освіти. Окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: суб’єктивність іношомовної підготовки; освітня суб’єктність; суб’єктність студента; іношомовна освіта; автономність; рефлексія.

Лит. 15.

Maryna Vyshnevskya, Associate Professor of KNUITD,
Associate Professor of the Philology and Translation Department,
Kyiv National University of Technologies and Design,
Postgraduate Student of the Didactics Department,
Institute of Pedagogy of NAPS of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1536-9102>

UNDERSTANDING THE MEANING AND ESSENCE OF THE CONCEPT OF “AGENCY IN STUDENTS’ FOREIGN LANGUAGE TRAINING” IN CONTEMPORARY EDUCATIONAL RESEARCH

The article focuses on a theoretical analysis of the meaning and essence of the concept of agency in students’ foreign language training within contemporary educational research. The relevance of the study is determined by the growing attention to the personal dimension of learning and the active role of students in higher education. The paper reveals the interdisciplinary nature of the concept, demonstrating the lack of a unified interpretation in educational science. In philosophical discourse,

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ І СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “СУБ’ЄКТИВАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ” У СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

agency is viewed as the formation of subjectivity under sociocultural influences, whereas in pedagogy it is interpreted as the process of establishing a learner's subject position in educational activity.

The article clarifies the pedagogical understanding of agency as the development of students' autonomy, responsibility, reflexivity, and conscious choice of learning strategies. In the context of foreign language training, the agency integrates the formation of linguistic competences with the development of communicative identity and reflective awareness of one's own learning experience. Special attention is given to the concept of learner agency, which allows preserving the core meaning of agency while emphasizing students' active, autonomous, and responsible participation in the educational process.

Agency in foreign language training is defined as such an organization of educational activity that transforms students from passive recipients of knowledge into active subjects of their own foreign language development. The article outlines prospects for further research, including the theoretical substantiation of didactic conditions for fostering agency in foreign language education, the integration of the learner agency concept at the conceptual and categorical levels, and the development of educational technologies aimed at enhancing students' agency in the context of digitalization and internationalization of higher education.

Keywords: *agency in foreign language training; learner agency; student agency; foreign language education; learner autonomy; reflection.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі, що характеризується динамічними трансформаціями та посиленням уваги до особистісно орієнтованого навчання, зростає потреба в переосмисленні підходів до іншомовної підготовки студентів. Особливої актуальності набуває поняття *суб’єктивації*, яке у педагогічному контексті трактується як процес перетворення студентів на активних і самостійних суб’єктів навчання, здатних до рефлексії освітньої діяльності. У цьому сенсі іншомовна підготовка перестає бути лише засвоєнням мовних знань і навичок – вона трансформується у простір розвитку особистісної позиції студентів, його суб’єктної активності і здатності до автономного навчання.

Незважаючи на зростаючий інтерес до проблематики суб’єктності в дидактиці вищої школи, поняття “*суб’єктивація іншомовної підготовки студентів*” досі не має усталеного тлумачення в українській науковій традиції. Більшість наукових джерел трактують суб’єктивацію фрагментарно, здебільшого у філософському, психологічному або загальнопедагогічному контекстах. Такий стан справ зумовлює необхідність уточнення змісту і сутності цього поняття саме в площині іншомовної підготовки, з урахуванням специфіки освітніх цілей, дидактичних підходів та потреб сучасного здобувача вищої освіти.

Серед ключових проблем, що супроводжують сучасну іншомовну підготовку, можна виокремити недостатній рівень сформованості мотивації навчання і навичок самостійного здобуття знань в студентів, домінування репродуктивних методів викладання, а також невідповідність змісту навчання реальними комунікативними потребами молоді. У цьому контексті суб’єктивація розглядається не лише як методологічний принцип, але й як стратегічна умова оновлення освітніх практик, що забезпечує розвиток автономності, критичного мислення, особистісного сенсоутворення та здатності студентів до трансформації власного досвіду навчання.

Таким чином, вивчення змісту і сутності досліджуваного поняття постає як актуальне наукове завдання, спрямоване на створення нового методологічного підґрунтя для вдосконалення іншомовної підготовки студентів в закладах вищої освіти в умовах цифрового та глобалізованого суспільства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У науковому осмисленні проблеми ми спираємося на праці зарубіжних й українських дослідників, зокрема А. Бандури, Д. Брауна, Б. Девіс, М. Коррасіні, Л. Карсон, Т. Макнамари, Е. Міллер, Д. Моат, Е. Столл, М. Фуко, І. Беха, Н. Арістової, Н. Притулик, В. Татенка, С. Максименка, Н. Бойко, С. Сисоевої, О. Малихіна, А. Деркача, С. Кузікової, С. Пеліпчук, В. Ягупова, П. Герчанівської, Н. Гурлевої, які досліджували питання, пов’язані із особистісним розвитком здобувачів освіти і формуванням в них суб’єктності в психолого-педагогічному, філософському та освітньому контекстах.

Мега статті. Актуальність проблеми, зумовлена необхідністю осмислення ролі особистісного чинника в іншомовній підготовці здобувачів вищої освіти, визначила мету та завдання статті, що полягають в уточненні змісту і сутності поняття “суб’єктивація іншомовної підготовки студентів” у сучасній науково-педагогічній літературі.

Виклад основного матеріалу. Концептуалізація поняття “суб’єктивація іншомовної підготовки студентів” у сучасному науковому дискурсі спирається на синтез ідей про суб’єктну природу навчання. Звернення до праць, у яких досліджується категорія суб’єктності та процеси самодетермінації особистості, дає змогу виявити специфіку суб’єктивації саме в контексті опанування іноземної мови як засобу професійної та особистісної реалізації.

Оскільки поняття “суб’єктивація” безпосередньо пов’язане з категоріями “особистість”, “суб’єкт” і “суб’єктність”, їхнє теоретичне осмислення постає необхідною передумовою для розкриття змісту суб’єктивації іншомовної підготовки студентів. У сучасній педагогічній науці саме категорія особистості розглядається як базова методологічна основа,

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ І СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “СУБ’ЕКТИВАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ” У СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

що дозволяє пояснити процеси активного включення здобувача освіти в навчальну діяльність та його становлення як автора власного освітнього досвіду.

До проблеми розвитку особистості та формування особистості здобувача вищої освіти зверталися численні українські науковці, зокрема В. Андрущенко, Н. Арістова, І. Бех, Н. Бойко, І. Булах, І. Зязюн, В. Ковальчук, Г. Костюк, С. Кузікова, Т. Ларіна, С. Максименко, С. Сисоєва, Т. Титаренко, В. Ягупов та інші. Аналіз їхніх праць дає змогу стверджувати, що вітчизняна педагогічна традиція розглядає особистість як цілісне утворення, що поєднує індивідуальні, соціальні та духовні виміри людського буття [6].

Так, С. Сисоєва визначає особистість як системну якість індивіда, що формується і розвивається у процесі соціальної взаємодії, наголошуючи на ролі свідомості, цінностей, переконань та внутрішньої цілеспрямованості в організації поведінки людини [13]. В. Андрущенко акцентує увагу на культурному та індивідуальному вимірах особистості, визначаючи її як інтеграцію характеристик конкретної людини з урахуванням її життєвого досвіду, поведінки та способів самореалізації [6]. Особливо значущою для нашого дослідження є позиція І. Беха, який розглядає особистість крізь призму часової цілісності – єдності минулого, теперішнього і майбутнього. Учений підкреслює, що саме орієнтація на майбутнє виступає системоутворювальним чинником особистості та забезпечує її здатність діяти як автор вільної, свідомо спрямованої діяльності [10].

Узагальнюючи погляди українських дослідників, можна дійти висновку, що особистість у сучасному педагогічному розумінні постає як динамічна, саморозвивальна й ціннісно зорієнтована структура, здатна до усвідомленого вибору, відповідальності та самопроєктування. Саме таке розуміння особистості створює концептуальні передумови для подальшого аналізу суб’єкта, суб’єктності та процесу суб’єктивації іншомовної підготовки студентів.

У контексті аналізу суб’єктивації іншомовної підготовки студентів принципового значення набуває уточнення змісту понять “суб’єкт” і “суб’єктність”, оскільки саме вони відображають перехід від розуміння здобувача освіти як носія певних якостей до усвідомлення його як активного діяча освітнього процесу. У сучасній психолого-педагогічній науці ці поняття не мають єдиного тлумачення, проте більшість дослідників сходяться на думці щодо їх багатовимірного й динамічного характеру.

Зміст поняття “суб’єкт”, застосованого до людини, зазнавав поступової еволюції – від трактування суб’єкта як абстрактної активної субстанції до розуміння його як унікальної, самоцінної істоти,

здатної творити власне життя та суспільну історію незалежно від зовнішніх обставин. У працях українських і зарубіжних учених людина як суб’єкт постає найвищою системною цілісністю, що інтегрує психічні процеси, стани, властивості, свідомі й несвідомі вияви особистості, які формуються в процесі історичного та індивідуального розвитку [14].

Важливою є теза про те, що людський індивід не народжується суб’єктом, а стає ним у процесі діяльності, спілкування та взаємодії з соціальним середовищем. Як зазначає В. Татенко, на певному етапі життєвого шляху кожна людина стає особистістю, а кожна особистість – суб’єктом, однак суб’єкт не зводиться лише до особистості, оскільки включає здатність до ініціювання дій, породження смислів і відповідального перетворення реальності [14]. У цьому контексті вчений підкреслює, що “бути суб’єктом означає бути джерелом активності, дії, думки, цінностей і смислів, хотіти і могли починати причинний ряд із самого себе, виходити за межі наперед визначеного”. Такий підхід акцентує увагу не лише на активності людини, а й на її здатності до самодетермінації, відповідального вибору та самопроєктування.

Розвиток уявлень про суб’єкта зумовив активне звернення дослідників до категорії суб’єктності як узагальненої характеристики людської активності. У сучасному педагогічному дискурсі суб’єктність часто розглядають як атрибут суб’єкта, що відображає міру його залученості до діяльності, рівень автономності, відповідальності та творчої ініціативи. Так, О. Малихін і Н. Арістова визначають суб’єкта як гармонійно розвинену особистість, здатну самостійно, творчо й автономно організувати різні види перетворювальної діяльності з метою здобуття нового досвіду та суспільно значущих результатів [11].

Аналіз наукових джерел показує, що суб’єкт характеризується активністю, ініціативністю, автономністю, відповідальністю та творчою продуктивністю, що проявляється у самоврядуванні, рефлексії, співпраці та свідомому прийнятті рішень і сприяє інтелектуальному та професійному розвитку студента. У сучасній психолого-педагогічній науці суб’єктність розглядається як багатовимірний і динамічний феномен, що формується в процесі діяльності, спілкування та саморозвитку і забезпечує здатність особистості діяти свідомо, ініціювати дії і нести відповідальність.

В. Татенко визначає суб’єктність як схильність особистості до самотворення й самовідтворення навіть в умовах, які можуть бути несприятливими. Учений наголошує, що ця схильність проявляється у свободі, самостійності, автономності, ініціативності та творчості, відображаючи характер активності людини як суб’єкта [14]. У такому розумінні суб’єктність виступає не статичною характеристикою

кою, а внутрішнім механізмом розвитку особистості. Суб’єктність можна розглядати як динамічне функціональне утворення, що формується в процесі саморозвитку особистості та забезпечує її здатність узгоджувати власні потреби, цілі й цінності з вимогами діяльності. Таким чином, суб’єктність постає як динамічна характеристика, що змінюється залежно від життєвого досвіду та контексту діяльності.

Н. Арістова визначає суб’єктність як “інтегральну якість особистості, що виявляється у сформованості переконання щодо власної готовності та здатності активно, самостійно, незалежно, творчо й автономно організувати різні види перетворювальної діяльності в нестандартних ситуаціях задля отримання нового досвіду продукування суспільно важливого функційного результату у вигляді збільшеного обсягу знань про людину і світ” [8, 54–55].

Узагальнюючи наведені підходи, можна зробити висновок, що суб’єктність у психолого-педагогічному розумінні є інтегративною, динамічною та контекстно зумовленою характеристикою особистості, яка забезпечує її здатність до свідомої діяльності, рефлексії та саморегуляції. Саме таке розуміння суб’єктності створює теоретичне підґрунтя для подальшого звернення до концепту *agency* у зарубіжних дослідженнях навчання іноземних мов та для осмислення суб’єктивації іноземної підготовки як педагогічного процесу.

У сучасних зарубіжних дослідженнях навчання іноземних мов дедалі більшої уваги набуває поняття *agency* (суб’єктність) та *learner agency* (освітня суб’єктність, або суб’єктність того, хто навчається), які використовуються для позначення здатності учня діяти активно, усвідомлено та відповідально в освітньому процесі. Хоча термін *learner agency* не має прямого повного відповідника в українській педагогічній традиції, за своїм змістом він значною мірою корелює з поняттям суб’єктності, оскільки акцентує увагу на активній ролі особистості у власному навчанні.

Однією з фундаментальних концепцій *agency* є соціально-когнітивна теорія А. Бандури, відповідно до якої людина розглядається як активний агент, здатний навмисно впливати на власне функціонування та життєві обставини. За Бандурою, ключовими властивостями людської суб’єктності (*agency*) є намір (*intentionality*), передбачення (*forethought*), саморегуляція (*self-reactiveness*) та саморефлексія (*self-reflectiveness*), що забезпечують цілеспрямовану та усвідомлену поведінку. Важливим компонентом *agency* вчений вважає віру особистості у власну ефективність (*self-efficacy*), яка виступає рушійною силою мотивації, наполегливості та готовності долати труднощі [1].

У контексті навчання іноземних мов поняття *agency* активно досліджується в працях Д. Брауна, який розглядає його як активну позицію учня, що

виявляється у здатності впливати на власні навчальні цілі, стратегії та результати. На думку дослідника, *agency* не є індивідуальною ізольованою рисою, вона формується у взаємодії з освітнім середовищем, навчальними завданнями та соціальними очікуваннями [2].

Подальший розвиток цього підходу представлений у роботах Е. Міллер, яка підкреслює соціокультурну зумовленість *agency*. Учена розглядає її не як стабільну властивість особистості, а як здатність до дії, що виникає та трансформується в конкретних соціальних просторах, через взаємодію, досвід та ідентичність учнів [5]. У цьому сенсі *agency* постає результатом участі в соціальних практиках, а не виключно внутрішньою характеристикою індивіда.

Дискурсивний вимір суб’єктності в навчанні мов розкривається у працях М. Ж. Корасіні та Т. Макнамари [3; 4]. Зокрема, М. Ж. Корасіні, спираючись на постструктуралістські ідеї, розглядає суб’єктність як динамічний, мовно й соціально сконструйований процес, що формується в межах дискурсів, владних відносин та ідентичнісних практик [3]. Т. Макнамара підкреслює, що мова не лише відображає суб’єктність, а й активно бере участь у її формуванні, впливаючи на те, як учні усвідомлюють себе та своє місце в освітньому просторі [4].

Таким чином, аналіз зарубіжних досліджень свідчить, що *agency* у навчанні іноземних мов є багатовимірним і контекстно зумовленим феноменом, який поєднує індивідуальну активність, соціальну взаємодію та дискурсивні практики. Це дозволяє розглядати *agency* як перехідну концептуальну ланку між західною традицією та вітчизняним розумінням суб’єктності, створюючи теоретичні передумови для осмислення суб’єктивації іноземної підготовки студентів.

Поняття “суб’єктивація” має міждисциплінарний характер і походить насамперед із філософського дискурсу, де воно використовується для пояснення процесів становлення суб’єкта та формування суб’єктивності. У філософії ХХ ст. концепт суб’єктивації пов’язується з іменами М. Фуко, М. Гайдеггера, І. Канта та інших мислителів, які розглядали суб’єкт не як задану сутність, а як результат складних соціокультурних і дискурсивних процесів.

М. Фуко визначає суб’єктивацію як процес, у межах якого відбувається “складання суб’єкта”, тобто формування певної форми суб’єктивності, що постає однією з можливих організацій самосвідомості людини [15]. При цьому суб’єктивація у фукоїанському розумінні не є виключно внутрішнім процесом: вона здійснюється під впливом владних відносин, соціальних інститутів, нормативних практик і дискурсів, у межах яких індивід водночас виступає і об’єктом впливу, і активним учасником формування власного “Я”.

Розвиваючи цю ідею, суб’єктивацію можна розглядати як тривалий процес становлення суб’єктивності, що розгортається впродовж життя людини під впливом соціокультурних умов і внутрішніх особистісних зусиль. З одного боку, суб’єктивація зумовлюється соціокультурними програмами, нормами та очікуваннями, які інтеріоризуються індивідом; з іншого – вона передбачає активну внутрішню роботу особистості, спрямовану на самовизначення, самореалізацію та саморозвиток. Таким чином, суб’єктивація постає як динамічна взаємодія детермінації та свободи, у межах якої людина не лише зазнає впливів, а й конструє власну суб’єктивність.

У педагогічному контексті поняття суб’єктивації набуває більш прикладного й ціннісно орієнтованого змісту. Воно розглядається не як механізм підпорядкування чи нормалізації, а як процес і умова утвердження суб’єктної позиції здобувача освіти. Так, Н. Притулик визначає суб’єктивацію як сукупність процесів і умов, що забезпечують здатність студента бути активним у пізнанні майбутньої професії, трансформуючи власну навчальну діяльність у напрямі свідомого професійного самовдосконалення [12]. У цьому розумінні суб’єктивація виступає педагогічним механізмом розвитку відповідальності, ініціативності та рефлексивності.

Подібної позиції дотримуються Н. Арістова та М. Вишневська, які наголошують, що суб’єктивація освітньої діяльності студентів передбачає не лише їх активне залучення до засвоєння знань, умінь і навичок, а й формування здатності самостійно визначати освітні цілі, обирати шляхи їх досягнення, критично оцінювати результати навчання та здійснювати саморегуляцію власної діяльності [9].

Отже, аналіз філософських і педагогічних інтерпретацій поняття “суб’єктивація” дозволяє зробити висновок, що в освітньому контексті воно має розглядатися передусім як процес становлення активної, відповідальної та рефлексійної позиції студента. Саме таке розуміння суб’єктивації створює теоретичне підґрунтя для її осмислення в площині іншомовної підготовки, де мова постає не лише об’єктом засвоєння, а й засобом формування суб’єктності (*agency*) та *learner agency* (освітньої суб’єктності, або суб’єктності того, хто навчається).

Сучасні трансформації вищої освіти зумовлюють переосмислення іншомовної підготовки студентів як цілісного освітнього процесу, що поєднує розвиток особистісних, когнітивних і діяльнісних компетентностей та спрямований на утвердження студента як активного суб’єкта навчання. Суб’єктивація в педагогічному розумінні тісно пов’язана з розвитком суб’єктності, що виявляється у здатності до самостійного цілепокладання, вибору стратегій, рефлексії та відповідальності за результати власного навчання.

В українських дослідженнях наголошується, що суб’єктивація передбачає усвідомлення студентом себе як автора власної освітньої траєкторії та розглядається як процес утвердження суб’єктної позиції та орієнтацію на самовдосконалення, розвиток умінь формулювати цілі, обирати стратегії та здійснювати саморегуляцію [12; 9]. Зарубіжні дослідження доповнюють це через концепт *learner agency*, що відображає активну та усвідомлену здатність студента діяти в освітньому середовищі, впливати на навчання та брати участь у соціокультурних і дискурсивних практиках [1; 2; 4; 5].

Таким чином, суб’єктивацію іншомовної підготовки студентів доцільно розглядати як таку організацію освітньої діяльності на заняттях з іноземної мови, яка сприяє їхньому перетворенню з пасивних здобувачів знань на активних і відповідальних суб’єктів власного іншомовного розвитку.

Висновки. У статті проведено теоретичний аналіз поняття “суб’єктивація іншомовної підготовки студентів” у сучасному науковому дискурсі. Встановлено, що в педагогічній науці відсутнє єдине трактування цього поняття через його міждисциплінарний характер: у філософії суб’єктивація розглядається як формування суб’єктивності під впливом соціокультурних чинників, а в педагогіці – як процес утвердження суб’єктної позиції здобувача освіти.

Суб’єктивація освітньої діяльності трактується як розвиток суб’єктності студента, що виявляється у самостійності, рефлексії, відповідальності та усвідомленому виборі способів навчання. В іншомовній підготовці вона поєднує формування мовних компетентностей з розвитком комунікативної ідентичності та рефлексійного осмислення власного суб’єктного досвіду. Використання концепту *learner agency* дозволяє зберегти сутність поняття, підкреслюючи активну, автономну та відповідальну роль студента в освітньому процесі.

Таким чином, суб’єктивацію іншомовної підготовки студентів визначено як таку організацію освітньої діяльності на заняттях з іноземної мови, що сприяє їхньому перетворенню з пасивних здобувачів знань на активних і відповідальних суб’єктів власного іншомовного розвитку.

Перспективи подальших досліджень. Перспективами подальших досліджень є визначення і теоретичне обґрунтування дидактичних умов суб’єктивації іншомовної підготовки студентів у закладах вищої освіти, а також визначення шляхів інтеграції концепту *learner agency* в систему іншомовної підготовки на понятійно-феноменологічному та понятійно-категорійному рівнях. Подальшої наукової уваги потребує розроблення та апробація педагогічних технологій, методів, прийомів і засобів навчання іноземних мов, спрямованих на формування суб’єктності студентів загалом, а також на форму-

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ І СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “СУБ’ЄКТИВАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ” У СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

вання в них таких суб’єктних якостей, як автономність, відповідальність і здатність до рефлексії. Окремим напрямом подальших розвідок може стати дослідження можливостей іншомовної підготовки як середовища розвитку суб’єктності студентів економічних спеціальностей в умовах цифровізації та інтернаціоналізації вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bandura A. Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*. 2006. Vol. 1, No. 2. pp. 164–180.

2. Brown D. Agency and motivation to achieve language-learning objectives among learners in an academic environment in France. *Apples – Journal of Applied Language Studies*. 2014. Vol. 8, No. 1. pp. 101–126. Available at: <https://apples.journal.fi/article/view/97859>

3. Coracini M.J. Between acquiring and learning a language: subjectivity and polyphony. *Bakhtiniana: Revista de Estudos do Discurso*. 2014. Vol. 9. pp. 4–24.

4. McNamara T. *Language and Subjectivity*. Cambridge, 2019, 250 p.

5. Miller E. Agency, language learning and multilingual spaces. *Multilingua*. 2012. Vol. 31. pp. 441–468.

6. Андрущенко В., Табачек І. Формування особистості вчителя в сучасних умовах. *Політичний менеджмент*. 2005. № 1. С. 58–69.

7. Арістова Н.О. Аналіз сутності феномену “особистість” в сучасній психолого-педагогічній літературі. *Молодь і ринок*. 2016. № 8 (139). С. 16–21.

8. Арістова Н.О. Формування професійної суб’єктності майбутніх філологів: теорія і практика. Київ, 2017, 399 с.

9. Арістова Н., Вишнеvsька М. Суб’єктно-діяльнісний підхід до формування суб’єктності студентів економічних спеціальностей. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*. Зб. матеріалів III міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Київ, 7–8 листоп. 2023 р. Київ, 2024. С. 271–274.

10. Бех І.Д. Особистість у духовно-ціннісному вимірі. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2002. № 9. С. 60–62.

11. Малихін О.В., Арістова Н.О. Професійна суб’єктність майбутніх філологів: зміст, сутність, структура. Суб’єктивізація процесу фахової підготовки майбутнього філолога. Київ, 2017. С. 6–132.

12. Прутулик Н.В. Самооцінювальна діяльність майбутніх педагогів як чинник суб’єктивізації у процесі навчання. *Педагогічні науки*. 2017. № 80. С. 189–196.

13. Сисоєва С.О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури. Київ, 2014, 404 с.

14. Татенко В.О. Методологія суб’єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір. Київ, 2017, 184 с.

15. Фуко М. Інтелектуали і влада: вибрані політичні статті, виступи та інтерв’ю. Ч 3. Київ, 2006, 320 с.

REFERENCES

1. Bandura, A. (2006). Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*, Vol. 1, No. 2, pp. 164–180. [in English].

2. Brown, D. (2014). Agency and motivation to achieve language-learning objectives among learners in an academic environment in France. *Apples Journal of Applied Language Studies*, Vol. 8, No. 1, pp. 101–126. Available at: <https://apples.journal.fi/article/view/97859> [in English].

3. Coracini, M.J. (2014). Between acquiring and learning a language: subjectivity and polyphony. *Bakhtiniana Revista de Estudos do Discurso*, Vol. 9, pp. 4–24. [in English].

4. McNamara, T. (2019). *Language and Subjectivity*. Cambridge, 250 p. [in English].

5. Miller, E. (2012). Agency, language learning and multilingual spaces. *Multilingua*, Vol. 31, pp. 441–468. [in English].

6. Andrushchenko, V. & Tabachek, I. (2005). Formuvannya osobystosti vchytelia v suchasnykh umovakh [Formation of the teacher’s personality in modern conditions]. *Political Management*, No. 1, pp. 58–69. [in Ukrainian].

7. Aristova, N.O. (2016). Analiz sutnosti fenomenu “osobystist” v suchasniy psykholoho-pedahohichniy literaturi [Analysis of the essence of the “personality” phenomenon in modern psychological and pedagogical literature]. *Youth & market*, No. 8 (139), pp. 16–21. [in Ukrainian].

8. Aristova, N.O. (2017). Formuvannya profesiynoi subiektnosti maibutnykh filolohiv: teoriia i praktyka [Formation of professional subjectivity of future philologists: theory and practice]. Kyiv, 399 p. [in Ukrainian].

9. Aristova, N., Vyshnevska, M. (2024). Subiektno-dialnisnyi pidkhid do formuvannya subiektnosti studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [Subject-activity approach to the formation of subjectivity of students of economic specialties]. *World of Didactics : Didactics in the Modern World*. Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference. Kyiv, pp. 271–274. [in Ukrainian].

10. Bekh, I.D. (2002). Osobystist u dukhovno-tsinnisnomu vymiri [Personality in the spiritual and value dimension]. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State Pedagogical University*, Vol. 9, pp. 60–62. [in Ukrainian].

11. Malykhin, O.V. & Aristova, N.O. (2017). Profesiyni subiektnist maibutnykh filolohiv: zmist, sutnist, struktura [Professional subjectivity of future philologists: content, essence, structure]. Subjectivation of the process of professional training of future philologists. Kyiv, pp. 6–132. [in Ukrainian].

12. Prytulyk, N.V. (2017). Samoosiniuvalna diialnist maibutnykh pedahohiv yak chynnyk subiektyvatsii u protsesi navchannia [Self-evaluative activity of future teachers as a factor of subjectivation in the learning process]. *Pedagogical Sciences*, Vol. 80, pp. 189–196. [in Ukrainian].

13. Sysoieva, S.O. (2014). Tvorchyi rozvytok fakhivtsiv v umovakh mahistratury [Creative development of specialists in the conditions of master’s education]. Kyiv, 404 p. [in Ukrainian].

14. Tatenko, V.O. (2017). Metodolohiia subiektno-vchynkovoho pidkhodu: sotsialno-psykholohichniy vymir [Methodology of the subject-action approach: socio-psychological dimension]. Kyiv, 184 p. [in Ukrainian].

15. Foucault, M. (2006). Intelektualy i vlada: vybrani politychni statii, vystupy ta interv’iu [Intellectuals and power: selected political articles, speeches and interviews]. Part 3. Kyiv, 320 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 09.02.2026

Прийнято до друку: 20.03.2026

Опубліковано: 14.04.2026